Ου γαρ πάντων η πίστις (Πρωτ. π. Θωμάς Βαμβίνης)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 8 Δεκεμβρίου, 2010

Συχνά ακούμε «εσωτερικές ειδήσεις» πού δείχνουν τό πόσο ξένοι γινόμαστε οι Έλληνες πρός τήν παράδοσή μας, ιδιαίτερα τήν εκκλησιαστική. Ορισμένοι μάλιστα δίνουν τήν εντύπωση ότι διακατέχονται από μίσος γιά ό,τι έχει σχέση μέ τήν πίστη τών Πατέρων μας.

Θά πήτε όμως ότι αυτό δέν είναι κάτι τό καινούργιο. Πάντα υπήρχαν αυτοί πού πολεμούσαν τήν πίστη τών Αποστόλων καί τών αγίων Πατέρων. Πάντα υπήρχαν αυτοί πού μισούσαν τόν Χριστό καί τήν Εκκλησία Του. Αυτό τό μίσος άλλωστε γεύτηκε καί ο ίδιος ο Χριστός από τούς κατά σάρκα ομοεθνείς Του, γι' αυτό καί, προσγειώνοντας τούς μαθητές Του, προφητικά τούς είπε: «ει εμέ εδίωξαν, καί υμάς διώξουσιν ει τόν λόγον μου ετήρησαν, καί τόν υμέτερον τηρήσουσιν» (Ιωαν. ιε',20). Αυτό ισχύει διαχρονικά γιά όλους τούς μαθητές τού Χριστού, γιά όλους, δηλαδή, τούς ανθρώπους πού αποδέχονται «τόν Χριστό ως τήν Απόλυτη Αλήθεια, ως τόν Θεό-Δημιουργό καί Θεό-Σωτήρα», σύμφωνα μέ τήν έκφραση τού Γέροντος Σωφρονίου Σαχάρωφ.

Αυτό τό μίσος όμως χρειάζεται διερεύνηση, γιατί δέν είναι ιδίωμα μόνον τών αθέων, τών αλλοθρήσκων ή τών αιρετικών (ορισμένοι μάλιστα από αυτούς μπορεί νά διακρίνονται από ένα αίσθημα σεβασμού πρός τίς διαφορετικές θρησκευτικές πεποιθήσεις τών άλλων, σύμμεικτο μέ τήν αδιαφορία τους γιά κάθε τι πού γιά τούς άλλους είναι ιερό) τό σημαντικό καί ενδιαφέρον είναι ότι τό μίσος αυτό, μέ μιά ιδιάζουσα μορφή, μπορεί νά διακατέχη ακόμη καί κάποιους από αυτούς πού διατείνονται ότι είναι «μαθητές τού Χριστού» καί εμφανίζονται είτε ως άτεγκτοι φύλακες τής παρακαταθήκης τών Αποστόλων καί Προφητών είτε, σέ άλλες περιπτώσεις, ως «αποπειρώμενοι» νά είναι αυθεντικοί εκφραστές, μέσα στό σήμερα, τού «πνεύματος» τής διδασκαλίας τού Χριστού καί τών Πατέρων, ανήσυχοι γιά τήν «εσωστρέφεια» τής Ορθοδοξίας, η οποία έμεινε (όπως νομίζουν) ουσιαστικά έξω από τίς θεολογικές ζυμώσεις, πού είναι έντονες στόν αποχρωματισμένο θρησκευτικά δυτικό κόσμο.

Άς δούμε όμως τά πράγματα περνώντας μέσα από τήν ιστορία.

Ο Χριστιανισμός, μέ τό κήρυγμα τών Αποστόλων καί τό έργο τών μεγάλων Πατέρων τής Εκκλησίας, προσέλαβε στό σώμα του τόν Ελληνισμό, αφού τόν εκχριστιάνισε. Έτσι, μέσα στήν επικράτεια τού Ρωμαϊκού Κράτους –καί κατόπιν καί έξω από αυτό– ο Χριστιανισμός έγινε η αιτία νά αναπτυχθή ένας νέος πολιτισμός, νά βιωθή ένας νέος τρόπος ζωής, πού επηρέασε καί τήν οργάνωση τής κοινωνίας. Αυτός ο πολιτισμός είναι η Ρωμηοσύνη, μιά ιστορική πραγματικότητα πού τήν συγκρότησαν τό ρωμαϊκό δίκαιο, η ελληνική «θύραθεν» παιδεία καί η Ορθόδοξη Χριστιανική πίστη.

Η Ρωμηοσύνη άντεξε γιά χίλια περίπου χρόνια συνδεδεμένη μέ τό Ανατολικό Ρωμαϊκό Κράτος, έχοντας πολιτικά, οικονομικά καί στρατιωτικά ερείσματα. Συνέχισε όμως νά υπάρχη καί μετά τήν κατάλυση τού Ρωμαϊκού Κράτους, κατά τήν περίοδο τής Τουρκοκρατίας, ως Εκκλησία, θεολογία, ασκητική καί πνευματικότητα (π.Ι.Ρωμανίδης). Μέ αυτήν τήν μορφή επιβιώνει καί στίς μέρες μας. Επιβιώνει ως Εκκλησία, η οποία «ζυμώνει» τό λαϊκό φύραμα τής Ελληνικής Πολιτείας, αλλά καί κάθε Πολιτείας πού έχει στήν επικράτειά της συγροτημένη καί ζωντανή Ορθόδοξη Εκκλησία.

Στίς μέρες μας όλο καί περισσότεροι δείχνουν νά μήν αντέχουν αυτές τίς επιβιώσεις τής Ρωμηοσύνης. Δέν αντέχουν τήν Εκκλησία. Δέν αντέχουν τήν θεολογία, τήν ασκητική, τήν ορθόδοξη πνευματικότητα. Μιλούν γιά χωρισμό τής Εκκλησίας από τό Κράτος ή, τό πιό τραγελαφικό, γιά χωρισμό τής Εκκλησίας από τό Έθνος. Κάποιοι θεωρούν τήν Εκκλησία ως θεσμό επιβαρυντικό τής ψυχολογίας τού Νεοέλληνα, αφού, όπως ισχυρίζονται, δημιουργεί στόν κόσμο ενοχές, οπότε γιά τήν ψυχική υγεία τού λαού πρέπει νά μπή στό περιθώριο.

Αυτά ακούγονται κατά καιρούς χωρίς αναλύσεις, χωρίς τίς απαιτούμενες διευκρινίσεις, καί προπαντός, χωρίς καμμιά τεκμηρίωση, από τά στόματα πολιτικών, δημοσιογράφων, καλλιτεχνών, οι οποίοι είτε λόγω ιδεολογίας, είτε κάποιων κρυφών προσωπικών τους λόγων, θέλουν νά δομήσουν μιά κοινωνία χωρίς τήν παρουσία τής Εκκλησίας καί χωρίς τήν νοηματοδότηση πού δίνει αυτή στήν ζωή τών μελών της. Σέ αυτήν τήν προσπάθεια εκμεταλλεύονται ό,τι αρνητικό μπορεί νά έχη συμβή από μέλη τής Εκκλησίας. Δέν λαμβάνουν υπόψη τους ότι όλοι όσοι λέγονται Χριστιανοί δέν σημαίνει ότι αγαπούν τόν Χριστό καί τήν Εκκλησία Του ή ότι επιθυμούν νά ζούν σύμφωνα μέ τό Πνεύμα Του. Σέ κάποιες περιπτώσεις μάλιστα μπορεί νά έντοπίση κανείς καταστάσεις παρόμοιες μέ τών Γραμματέων καί Φαρισαίων τής εποχής τού Χριστού, οι οποίοι υπερασπιζόμενοι δήθεν τόν νόμο πού έδωσε ο Χριστός στόν Μωυσή, ως άσαρκος Λόγος, ανέβασαν τόν Νομοδότη στόν σταυρό.

Ο Χριστιανισμός πάντα ήταν (καί είναι) μιά δύσκολη πίστη γιά τίς συνειδήσεις τών ανθρώπων. Όχι γιατί «ο ζυγός» τών εντολών τού Χριστού δέν είναι «χρηστός (απαλός) καί τό φορτίο [τους] ελαφρό», ούτε γιατί η θεολογία του απαιτεί δυνατά μυαλά, αλλά γιατί η άρση αυτού τού ζυγού, γιά νά είναι εύκολη καί γιά νά προκαλή

ανάπαυση στήν ψυχή, προϋποθέτει γνώση τού Χριστού ως «πράου καί ταπεινού τή καρδία» καί όχι ως κάποιου σκληρού ουράνιου δυνάστη. Γιά νά φθάση όμως κανείς σ' αυτήν τήν γνώση τού Χριστού χρειάζεται νά ελευθερώση τήν ψυχή του από οτιδήποτε σύνθετο υπάρχει μέσα της. Οι σύνθετες περιπεπλεγμένες καταστάσεις είναι αποτελέσματα τών παθών μας, πού έχουν ως συνέπεια τήν ασθένεια τής γνωστικής δυνάμεως τής ψυχής. Όταν όμως η ψυχή απλοποιηθή, όταν απαλλαγή από τίς σύνθετες καταστάσεις τών παθών, τότε γίνεται ικανή νά προσλαβάνη τήν φωτιστική ενέργεια τού Θεού καί νά αποκτά, μέ τήν δύναμή της, πνευματική γνώση γνώση τού πράου καί ταπεινού Χριστού καί εν Χριστώ τού Τριαδικού Θεού. Γίνεται, έτσι, ο πιθανόν αγγράμματος ή ολιγογράμματος πρωτογενής πηγή θεολογικής γνώσεως.

Ο άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς εκφράζει αυτήν τήν αλήθεια μέ σαφήνεια: «Χωρίς καθαρότητα, ακόμη καί άν μάθης τήν φυσική φιλοσοφία από τήν εποχή τού Αδάμ μέχρι τήν συντέλεια τού αιώνος, δέν θά γίνης σοφός, ούτε λιγότερο μωρός (άν όχι καί περισσότερο) χωρίς εκείνη [τήν φιλοσοφική γνώση], άν καθαρθής καί απαλλάξης τήν ψυχή σου από τά πονηρά ήθη καί δόγματα, θ' αποκτήσης τήν σοφία τού Θεού, η οποία νικά τόν κόσμο καί θά συμβιώσης αιωνίως αγαλλόμενος μέ τόν μόνο σοφό Θεό».

Αυτό πού κυρίως θέλουμε νά υπογραμμίσουμε είναι ότι έχουμε τούς αθέους, τούς αγνωστικιστές, τούς αλλοθρήσκους καί ετεροδόξους, οι οποίοι δημιουργούν προβλήματα στήν ποιμαντική δράση τής Εκκλησίας στόν σύγχρονο κόσμο, έχουμε όμως καί «εξ ημών αυτών άνδρες, λαλούντες διεστραμμένα», πού αποτελούν δυσκολότερα εμπόδια στήν σύγχρονη μαρτυρία καί ποιμαντική διακονία τής Εκκλλησίας.

Σ' αυτήν τήν κατηγορία εντάσσονται ορισμένοι από τούς θιασώτες τής λεγόμενης "συναφειακής" θεολογίας, αλλά καί κάποιοι πού θεωρούν τόν εαυτό τους υπερασπιστή τής εκκλησιαστικής δικαιοσύνης καί τής ορθοδόξου πίστεως, οι οποίοι όμως χαρακτηρίζουν «κυκεώνα, τελεία σύγχυση καί συσκοτισμό» πατερικές απόψεις γιά τήν ορθόδοξη θεολογία, όπως ότι η θεολογία είναι «γέννημα τής Χάριτος τού Θεού», «ενέργεια τού Παρακλήτου, αλλά καί σύνεργεια τού ανθρώπου» καί ότι «η θεολογία πού δέν είναι αποτέλεσμα τής καθάρσεως, δηλαδή τής πράξεως, είναι δαιμονική».

Σέ αυτές τίς περιπτώσεις έχουμε μιά αποστροφή –άν όχι καί ένα ιδιάζον μίσος– πρός αυτό πού πραγματικά είναι καί διδάσκει η Εκκλησία.

Ο απ. Παύλος στήν Β' πρός Θεσσαλονικείς επιστολή του γράφει εμφαντικά: «Ου γάρ πάντων η πίστις» (γ',2). Η πίστη δέν υπάρχει σέ όλους. Δέν είναι όλοι ικανοί νά ακούσουν τό κήρυγμα τών Αποστόλων καί νά μυηθούν στό «μυστήριον τής πίστεως»

(Α' Τιμ. γ',9). Τό μυστήριο τής πίστεως απαιτεί καθαρή συνείδηση. Καί τό κήρυγμα τών Αποστόλων χρειάζεται «ώτα» πού ακούνε.

Όσοι, λοιπόν, αντιστρατεύονται τήν αγιογραφική καί πατερική «μέθοδο θεραπείας» τών αισθητηρίων τής ψυχής –ώστε τά «ώτα» νά ακούνε– ονομάζοντας τόν λόγο πού γίνεται γι' αυτήν «κενά (κούφια) διανοήματα» (η διατύπωση ανήκει σέ Έλληνα πρεσβύτερο τής Εκκλησίας), επιβεβαιώνουν μέ τόν εαυτό τους ότι ο λόγος τού απ. Παύλου: «ου γάρ πάντων η πίστις», δέν αφορά μόνον αυτούς πού βρίσκονται έξω από τήν μάνδρα τής Εκκλησίας, αλλά και μερικούς από εμάς, πού κρατούμε τούς εξωτερικούς τύπους τών ανθρώπων τής Εκκλησίας.

(Πηγή: "Εκκλησιαστική Παρέμβαση" Νοέμβριος 2010)